

2011-03-18

Skogsstyrelsen

Remiss *Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 § SvL*

Svenska Jägareförbundet får härmed lämna följande yttrande över rubricerad remiss.

Sammanfattning

Svenska Jägareförbundet välkomnar översynen av 30 § Skogsvårdslagen, som reglerar den miljöhänsyn man är skyldig att ta när man bedriver skogsskötsel. Förbundet anser att inriktningen på arbetet med översynen varit god, men vill att konsekvenserna av bristande hänsyn klargörs på ett antal punkter. Vidare vill förbundet i några fall påtala brister i gällande och föreslaget regelverk, som vi anser behöver åtgärdas. Särskilt viktiga punkter är:

- Begreppet intrångsbegränsning måste lyftas fram i rapporten och utredas vidare
- Betydelsen av en ökad lövandel för foderproduktionen bör tydliggöras
- Betydelsen av sluttande skogsbryn bör lyftas fram
- Åtgärder för att minska körskadorna måste prioriteras
- Återställande av skador kan inte få omfattas av intrångsbegränsningen

Svenska Jägareförbundet vill särskilt betona vikten av att den hänsyn som tagits tidigt under omloppstiden bibehålls och att naturvärdena förädlas vidare allt eftersom bestånden utvecklas.

Intrångsbegränsning

Svenska Jägareförbundet ser det som helt nödvändigt att diskussionerna kring begreppet ”intrångsbegränsning” lyfts fram tydligare i rapporten och utreds vidare. Detta begrepp sätter nivån för vilken hänsyn man är skyldig att ta inom skogsbruket; den exakta definitionen och nivån inom olika objekt är därmed av central betydelse för uttolkningen av hela § 30 SvL. Avsnittet om intrångsbegränsning bör inleda rapporten, eftersom det sätter ramarna. Om ordningsföljden bibehålls bör man för läsbarhetens skull tydligt referera till vad som nu avslutar rapporten.

Alla frågetecken om hur man skall hantera hänsyn som inte enkelt kan uttryckas i virkesvolym, eller kronor och ören, behöver rätas ut. Avsaknaden av tydliga riktlinjer för intrångsbegränsningens kvantitativa omfattning försvårar allvarligt såväl skötseln, som kontrollen av utförda åtgärder. Detta går stick i stäv med ambitionen att skapa ”enkla, tydliga och ändamålsenliga regler” (s. 20). Särskilt besvärlig blir tillämpningen inom det mer småskaliga, privata skogsbruket, där brukarna utför en viss typ av åtgärd mer sällan. Därmed är det svårt att utveckla en praxis för vilken intrångsbegränsning som krävs och är rimlig.

Hur denna fråga hanteras är av största vikt för att skapa tydlighet, adekvat målstyrning och möjligheter till uppföljning av utförda åtgärder inom all skogsskötsel. Det är närmast anmärkningsvärt att inte en större andel av objekten som granskats underkänns, när man betänker hur vag definitionen av intrångsbegränsningen är. Samtidigt kan man fråga sig vilken grad av intrångsbegränsning objekten jämförs mot, och på vilka grunder den beräknats?

Svenska Jägareförbundet anser att frågan om intrångsbegränsningens omfattning och inriktning måste utredas och klargöras snarast.

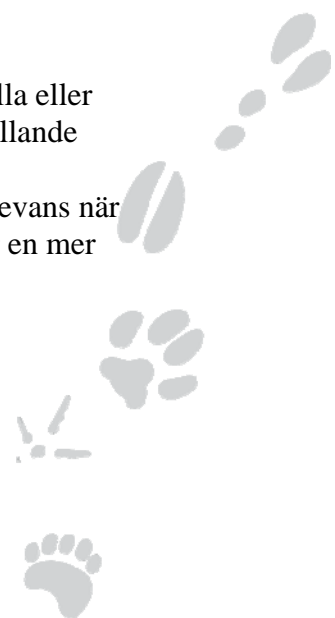
Rekreativvärden

Den ”svenska modellen”, med krav på miljöhänsyn även inom produktionsskogen, har en mycket viktig funktion för naturvården. Samtidigt är modellen central för möjligheterna till friluftsliv och rekreation i skogslandet; en skog utan miljöhänsyn kommer av flertalet besökare troligen att upplevas som mindre tilltalande. Därmed påverkar inriktningen på tagen hänsyn, samt hänsynsnivåerna, långt ifrån bara skogsägarna och de som utför åtgärder i skogen (s. 20). Svenska Jägareförbundet anser att det är viktigt att tydliggöra betydelsen av tagen miljöhänsyn även ur ett rekreativperspektiv.

Biologisk mångfald

Svenska Jägareförbundet välkomnar en tydligare prioriteringsordning av vilka hänsyn som skall tas inom ramen för intrångsbegränsningen. Utan en väldefinierad ambitionsnivå (intrångsbegränsning) finns en uppenbar risk att man inte uppnår de skogspolitiska målen och lagkravet att ”skogsbruk skall bedrivas med behållen biologisk mångfald”.

Svenska Jägareförbundet noterar med tillfredsställelse kravet på att behålla eller skapa inslag av växtplatsens naturligt förekommande trädslag (s. 33). Gällande regler som specificerar att man skall gynna trädslag som kan ge en tillfredsställande virkesproduktion har uppenbarligen liten eller ingen relevans när det gäller att skapa förutsättningar för en rikare biologisk mångfald, eller en mer varierad landskapbild, genom en större trädslagsblandning.

Lövandel & foderproduktion

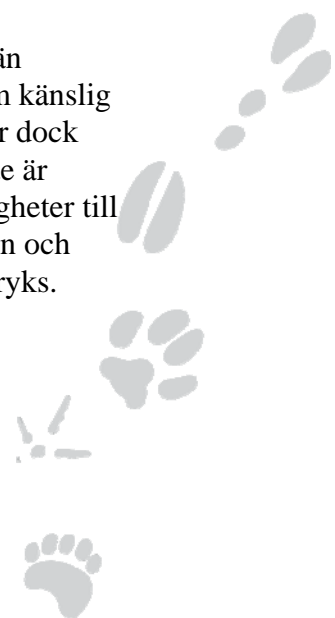
Det har varit, och är, ett mål att öka såväl arealen äldre, lövrik skog, som arealen som förnygras med löv. Man lägger idag även tydligt fokus på att skapa och underhålla flerskiktade, lövdominerade miljöer i kantzoner mot vatten och fuktdrag, samtidigt som andelen fuktiga miljöer ökas i skogen. Svenska Jägareförbundet anser att detta är synnerligen viktigt, både ur ett mångfaldsperspektiv och för att skapa en mer stabil tillgång till foder för betande klövvilt. Många av dagens skötselmetoder minskar tillgången till foder, och koncentrerar fodret till förnygringsytorna. Genom ett större lövinslag på bestånds- och landskapsnivå ökar tillgången till foder. Fluktuationerna i fodertillgång minskar samtidigt, när viltet inte bara kan finna foder på förnygringsytorna. Alla dessa faktorer bidrar till att minska betesskadorna på produktionsstammarna, samtidigt som klövviltets bete av ris och löv upprätthåller en varierad miljö, rik på biologisk mångfald. Alla åtgärder för att gynna löv bidrar till att minska konflikterna mellan viltförvaltning och skogsbruk, samtidigt som vi närmar oss målen inom *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Hyggesfritt skogsbruk

Svenska Jägareförbundet välkomnar att avsnittet om hyggesfritt skogsbruk förts in. Förbundet anser att man bör lyfta fram att hyggesfri skötsel kan vara särskilt värdefull i anslutning till kantzoner mot vatten- och fuktdrag. Det finns ett antal fördelar med ett sådant förfarande. Minskad utlakning av näringsämnen är särskilt viktig i anslutning till vattendrag och blöta partier. Samtidigt ger en kontinuitetsskog en mer stabil miljö i kantzonen mot vattnet, vilket bibehåller livsmiljöerna för mycket av mångfalden som är knuten till vattenmiljöerna. En viktig fördel med kontinuitetsskog är att den hyser svårspridda arter. Om man låter skog som gränsar till vattendrag skötas hyggesfritt skapas ett nätverk av spridningskorridorer i anslutning till skogens vattenmiljöer, som är mycket rika på biologisk mångfald i sig. Vidare skapas god tillgång till bärris och buskar i anslutning till kantzornas flerskiktade lövmiljöer. Dessa områden kommer att vara mycket attraktiva för viltet, som dessutom gärna uppehåller sig i blöta partier och följer vattendrag. Därmed skapas rik tillgång till foder i viltets föredragna livsmiljöer, vilket kommer att minska utnyttjandet och betet på förnygringsytorna.

Skogsbilvägar

I förslagen till allmänna råd framgår att väggatan inte bör göras bredare än nödvändigt. Förbundet anser att detta är riktigt i de fall vägen dras genom känslig eller särskilt skyddsvärd terräng. Till största delen kommer skogsbilvägar dock sannolikt att dras genom trivial skog, varför en lika restriktiv hållning inte är nödvändig för att uppfylla lagkraven. En bredare väggata ger goda möjligheter till produktion av viltfoder samtidigt som vägen torkar upp snabbare på våren och därmed får en ökad hållbarhet. Förbundet föreslår därför att meningen stryks.

Skydds-zoner

Kant- och brynzoner mellan skogstyper och mellan skog och det öppna landskapet hör till de absolut artrikaste i landskapet. Det är av yttersta vikt för den biologiska mångfalden att man tar adekvat miljöhänsyn i dessa områden, som dessutom är viktiga för landskapbildningen. Viltet utnyttjar med förkärlek dessa områden.

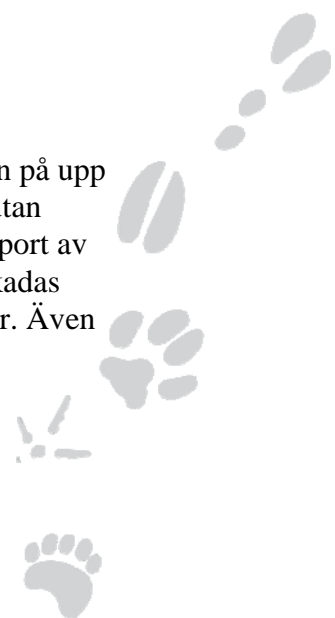
Sluttande skogsbryn och lövdominerade, flerskiktade kantzoner mot vattendrag utgör därmed mycket viktiga biotoper för viltet, och utgör viktiga källor till foder. Svenska Jägareförbundet anser att skötseln av dessa landskapselement måste ges en hög prioritet. Det gäller inte minst skogsbrynen. De har ofta tidigare fått stå relativt orörda och hyser därmed inte sällan naturvärden som riskerar att förstöras om man exempelvis tar flis i brynzonen. Samtidigt saknas på många ställen traditionella, sluttande skogsbryn. Där högstammig skog växer ända ut mot den öppna marken kan den optimala åtgärden vara att inte lämna någon kantzon. Möjligen kan man lämna enstaka evighetsträd, men annars kan man anlägga ett gammaldags bryn från grunden efter en fullständig avverkning. Brynet bör då anläggas så att man får en gradvis övergång från öppen mark till ett flerskiktat, lövdominerat bryn, via en mosaik av öppen mark och buskar. Detta ger dessutom en mer stormsäker skog.

GROT och stubbar

GROT utgör i många fall en foderresurs för viltet. Vidare ökar risken för körskador om man samlar GROT istället för att risa traktorvägarna. Mängden död ved minskar också. Svenska Jägareförbundet anser att löv- och tallGROT skall lämnas som foder och som substrat. Även stubbrytning minskar mängden död ved i skogen, vilket är negativt ur ett mångfaldsperspektiv. Stubbrytning minskar dessutom förekomsten av bärris i den växande skogen, eftersom stubbarna ofta fungerar som refugier för bärriset under hyggesfasen. Bärris är en mycket viktig foderresurs för viltet, och dessutom viktigt för mycket av mångfalden. Svenska Jägareförbundet anser därför att stubbrytning endast i undantagsfall bör medges. Ökad försurning är en tydlig risk förenad med uttag av skogsbränsle. Sammanfattningsvis finns det ett stort behov av ett tydligt regelverk och uppföljning av miljöhänsynen när det gäller uttag av skogsbränsle. Vidare anser Svenska Jägareförbundet att betydelsen av bärris genomgående bör lyftas fram i skogliga skötselrekommendationer.

Dikesrensning och skyddsdikning

Det har bedrivits en omfattande skyddsdikning av svensk skogsmark i produktionshöjande syfte. Det finns dock utvärderingar som visar att man på upp till 30 % av denna areal inte uppnått höjd produktionsnivå. Däremot får man utan undantag minskad biologisk mångfald och potentiellt problem med transport av näringsämnen och tungmetaller. Många av viltets optimala livsmiljöer skadas också, vilket gör att klövviltet i större utsträckning utnyttjar andra miljöer. Även

skogshare och skogshöns påverkas negativt. Dikning av torvmarker gör dessutom att skogens potential som kolsänka snabbt försvinner, eftersom koldioxid frigörs när torven bryts ner. Här tillförs alltså växthusgaser till systemet, vilket kraftigt begränsar effekten av skog som kolsänka. Därmed minskar även trovärdigheten på alla argument om att skogsbruket skulle vara en viktig del i arbetet mot climateffekterna.

Svenska Jägareförbundet anser att det behövs bättre rådgivning på området; kan man få att inse att en dikesrensning inte kommer att öka produktionen kommer man självfallet inte att ta kostnaden rensningen medför. Samtidigt krävs det mer omfattande kontroller för att fånga upp nydikning och skyddsdikning som strider mot reglerna. Har sådana åtgärder utförts måste det dessutom resultera i en ekonomisk kostnad, antingen i form av böter eller att man får betala för att återställa vad man utfört. Det räcker inte att skicka den som, medvetet eller omedvetet, inte följer reglerna på kurs för att det inte skall ske igen; det är kronor och ören som styr verksamheten.

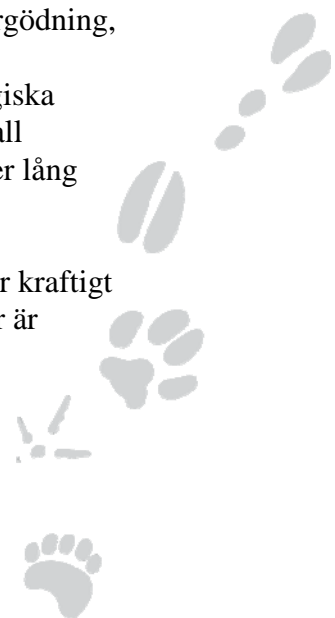
Slamspridning och kvävegödsling

På många marker innebär gödsling att gräs på sikt konkurrerar ut bärriset, vilket minskar mängden foder för viltet och den biologiska mångfalden knuten till bärris. Gödsling är även negativt för mossor och svampar, samt medför kraftigt ökad risk för övergödning av skogens våtmarker om den utförs på fel marker. Vidare finns en uppenbar risk att kväve och fosfor förs ut i vattendrag och leder till övergödning av vattensystem, sjöar och hav. Under den senaste tioårsperioden har arealen som man vet gödslats fördubblats, och det finns ett mörkertal. Svenska Jägareförbundet anser att gödsling av skogsmark skall begränsas, tveklöst skall vara samrådspiktig och omfattas av ett tydligt regelverk. För att reglerna skall följas måste det även finnas ett kontroll- och uppföljningssystem.

Körskador och näringsläckage

Mängden svåra körskador i anslutning till bäckar har mer än fördubblats under den senaste tioårsperioden. Samtidigt har mängden avverkningar med grava körskador, oavsett om vattendrag berörs, mer än fördubblats. Det finns även stora mörkertal, eftersom skador på de mest värdefulla biotoperna inte registreras specifikt som körskador. Detta leder till utlakning av näringsämnen, övergödning, problem med tungmetaller i vattensystemen och utdikning av våtmarker. Sammantaget har detta allvarliga effekter på övergödning och den biologiska mångfalden, samtidigt som körskadorna förfular landskapet. Även i de fall körskadorna läggs igen så kvarstår många av de negativa effekterna under lång tid.

Körskadornas inverkan på sannolikheten att uppnå miljö kvalitetsmålen är kraftigt negativ; Svenska Jägareförbundet anser inte att dagens nivå på körskador är

acceptabel. Vad är då skälen till en ökad andel körskador? Uttag av GROT medger inte att vägar risas i samma utsträckning som tidigare, vilket kan vara en förklaring till ökade körskador. Andra tänkbara förklaringar som anges i rapporten är ökad tidspress, tyngre transporter, krav på åretrunddrivning osv. Det finns dock tekniska lösningar för att hantera körskador, som används i alldeles för liten utsträckning idag.

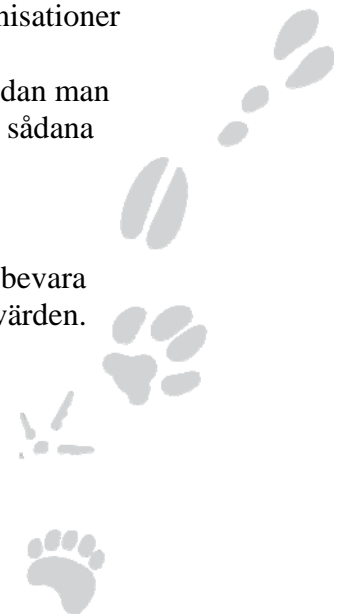
Skogsbruk skall bedrivas med behållen biologisk mångfald enligt SvL:s portalparagraf. Väljer man exempelvis att ta ut GROT är det förbundets bestämda åsikt att man är skyldig att vidta andra åtgärder än att risa för att undvika körskador. Exakt samma resonemang gäller för övriga föreslagna förklaringar. Blir det körskador av tunga transporter får man lasta mindre, eller använda de tekniska hjälpmedel som finns. Det är inte heller acceptabelt att avverka fuktiga marker under sommarhalvåret för att hålla kontinuerliga virkesflöden, om inte körskador kan undvikas med hjälp av tillgängliga hjälpmedel. I så fall får man planera om avverkningarna på fastmark. Förbundet är väl medvetet om att detta ställer större krav på planering och kommer att öka kostnaderna för skogsskötseln. Körskadorna är dock ett allvarligt och växande problem, både för miljömålen och hela sektorns anseende i allmänhetens ögon. Här krävs det krafttag omedelbart, och det är fullständigt orealistiskt att de ändringar som krävs kommer att vara kostnadsneutrala. Jämfört med att reparera körskador och restaurera vattenkvaliteten kommer dock ett preventivt arbete tveklöst att löna sig.

Växt-, svamp- och djurarter

Svenska Jägareförbundet anser att det är mycket viktigt att Skogsvårdslagen kopplar tydligt mot Artskyddsförordningen. Röddlistan kan tveklöst fungera som ett viktigt verktyg. Värdet av listan för dem som planerar och utför skogsskötselåtgärder är dock i många fall mycket litet, eftersom det krävs att man är expert för att känna igen många av de listade arterna. Svenska Jägareförbundet anser att tydligare fokus på vilken hänsyn som skall tas i olika naturtyper är den enda framkomliga vägen. På så vis kan man hjälpa dem som utför de faktiska åtgärderna att följa reglerna. Här måste såväl inriktningen som omfattningen på åtgärderna som krävs vara specificerade. Detta tillvägagångssätt hindrar inte att man därutöver har att ta hänsyn till kända förekomster av rödlistade arter, som exempelvis kan ha konstaterats vid inventeringar utförda av ideella organisationer eller genom Skogsstyrelsens försorg. Förbundet förordar följaktligen en rådgivning inriktade på miljötyper och strukturer gentemot brukarna, medan man fortfarande är skyldig att ta hänsyn till rödlistade arter i den utsträckning sådana förekomster är kända.

Nyskapande av miljövärden

Svenska Jägareförbundet välkomnar att man inte bara sätter fokus på att bevara befintliga värden, utan även lyfter fram vikten av att ny- eller återskapa värden.

Förbundet anser att detta avsnitt med fördel kan kopplas mot miljöcertifieringens krav på avsättning av 5 % av arealen. På marker som inte hyser objekt med särskilda naturvärden på en så stor del av arealen finns all anledning att utnyttja avsättningen till att mer aktivt skapa värden. Även om certifieringen är frivillig så förtjänar detta att lyftas fram.

Återställande av skada

Svenska Jägareförbundet anser att det är fullständigt oacceptabelt att återställande av skada ingår i intrångsbegränsningen. Med denna logik skulle man närmast kunna bete sig hur som helst, och slippa återställa eller betala för huvuddelen av de skador man orsakat. Detta trots att de strider mot regelverket. Har man redan avsatt en virkesvolym motsvarande intrångsbegränsningen finns enligt föreslagna skrivningar ingen skyldighet att alls åtgärda uppkomna skador. Det är knappast förvånande att körskadorna ökar när det inte finns något som helst ekonomiskt incitament att begränsa dem.

Logiken bakom intrångsbegränsningen är sund om det exempelvis handlar om att lämna virkesvolym i form av evighetsträd, eller trädgrupper. Om man ur samhällets perspektiv anser att ett område hyser värden som motiverar att man avstår från en större virkesvolym så tvingas helt enkelt staten att kompensera markägaren i någon form. Upp till intrångsbegränsningen avstår alltså markägare från en viss intäkt, med hänsyn till allmänna intressen.

Denna situation är väsensskild från när man genom oförsiktighet eller med berätt mod orsakar körskador under skogsskötsel. Skadorna har allvarliga miljökonsekvenser och skall enligt alla regler undvikas. Att man då bara tvingas återställa dem till en kostnad upp till intrångsbegränsningen är helt oacceptabelt. Att skador som uppkommit genom oaktsamhet kan kvittas mot faktisk hänsyn är lika oacceptabelt. Kan man däremot visa att man genom att vara aktsam förhindrat körskador så är det rimligt att den kostnad detta medfört kan räknas in i intrångsbegränsningen, dock beroende på prioriteringsordningen inom objektet.

Med självklarhet måste målsättningen vara att det inte skall finnas körskador efter avslutad skötsel. Då kan inte skyldigheten att återställa uppkomna skador vara något som inskränks av intrångsbegränsningen.

Svenska Jägareförbundet

Hans von Essen
Riksjaktvårdskonsulent

Fredrik Widemo
Naturvårdsstrateg

